

Ekskursion til Tjekkiet og Slovakiet 13.-20. juni 1993

DDF's udlandsekskursion 1993 foregik i det for nylig delte Tjekkoslovakiet.

Turen var tilrettelagt af Find Günther Christensen og Søren Ødum. Der var 40 deltagere.

Søndag den 13. juni ankom vi til Prag. På turen fra lufthavnen nåede vi at se trøstesløst betonbyggeri i omegnen, som var en stor kontrast til det velbevarede indre Prag med den vidunderlige arkitektur. Gadetræerne i Prag var langt overvejende lind, som blomstrede overdådigt. Vi fik senere at vide at lind er landets nationaltræ. Vi så også en del plantede og forvildede *Ailanthus*, *Robinia* og *Sophora*.

Mandag den 14. var afsat til besøg i Pruhonice, som er beliggende lige syd for Prag. Vi blev modtaget af M.Kucera, som viste os rundt i den gamle park. På stedet har der langt tilbage i tiden været en borg og senere slotte. I 1890'erne byggede den daværende ejer, Ernest Emanuel Silva-Tarouca, slottet om i så kaldt bøhmisk renaissance, og gennem jordtillæg fik han udvidet parken til 200 ha. Parken er anlagt i naturlig skovbevoksning med en dal, vandløb, kunstigt opstemmede søer og damme. Silva-Tarouca var meget planteinteressert og fik plantet meget, som nu er store, imponerende træer. I nyere tid er stedet overtaget af staten og har igennem mange år været sæde for forskning indenfor pryddplanter og botanik. Efter Silva-Taroucas tid er der plantet ca. 1400 nye planter i parken. Vandet, de til tider stejle skråninger og de gamle træer gav en fantastisk stemning. Der var mange planter, som var seværdige. Et lille udpluk: *Syringa amurensis* fangede vores blik ved indgangen, et stort eksemplar af *Hydrangea bretschneideri* var i fuld blomst, i parken så vi en imponerende 100-årig *Hydrangea petiolaris*, den første *Pinus leucodermis* 'Smithii', *Picea abies* 'Pruhonice' et højt træ af hængende form, *Quercus petraea* 'Muscavensis', *Tilia x moltkei*, *Fraxinus biltmoreana*, store *Cedrus libani*, forskellige *Acer*, *Corylus chinensis*, *Morus bombycis* i lav overhængende buskform, mange *Rhododendron* og meget, meget mere.

Før frokost fik vi også en hurtig omvisning i den nye afdeling på 80 ha, som blev startet i 1975. Her er plantet i tematiske grupper bl.a. hækplanter, klatreplanter og slægtsgrupper af *Picea*, *Pinus*, *Salix* m.fl. Af enkelt planter, som kan fremhæves, var *Pinus coulteri*, søjleformede *Pinus sylvestris*, *Acer cissifolium*, *Quercus bicolor*, *Quercus macrocarpa*, *Fagus englerana*. Der blev fortalt at stedet indholdt 4.000 forskellige taxa og deriblandt 800 forskellige *Rhododendron*.

Efter frokost delte holdet sig i en byturs- og en parkgruppe, da der var nogle, som ønskede at se mere af parken.

Den 15. juni gik turen til Cesky raj, Det tjekkiske Paradis, i Nordbøhmen et område med spændende sandstensformationer. Undervejs så vi Tjekkiets største lindetræ. Træet, en *Tilia cordata*, som står helt frit ude mellem markerne, er ca 35 m højt og meget omfangsrigt.

Paradisområdet er fyldt med spændende sandstensformationer og bevokset af en kulturpræget blandskov af *Picea abies*, *Pseudotsuga menziesii*, *Larix decidua*, *Abies alba*, *Pinus strobus*, *Betula pendula*, *Quercus petraea*. Bundfloraen var sparsom med enkelte *Sambucus nigra*, *Rubus fruticosus* og *Sorbus aucuparia*. Foreningens geologiske ekspert, Bjarne Leth Nielsen, gjorde på levende måde rede for sandstensklippernes tilblivelse og erosion.

Den 16. juni forlod vi Pragområdet for nogle dage og satte kursen mod Bratislava med ophold i Brno undervejs. Området omkring og øst for Prag er præget af store, lidt kedlige landbrugsarealer, men på de lave bjergrygge forekommer arealer med velplejet skov af rødgran og skovfyr. Kanterne langs de store veje er tilplantet med *Amorpha*, *Pinus strobus*, *Colutea*, forskellige roser, *Eleagnus angustifolia* og *Hippophae*. Langs mange mindre veje er plantet forskellige frugttræer såsom æble, pære, blomme og valnød.

Om eftermiddagen kom vi ind i Mähren, i et karstområde kaldet Moravsky kras, hvor vi gjorde et lille ophold og botaniserede. Der voksede bl.a. *Fraxinus excelsior*, *Berberis vulgaris*, *Cornus sanguinea*, *Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*, *Salvia pratensis*, *Teucrium chamaedrys*, *Verbascum nigrum*, hvid *Knautia arvensis*, *Euonymus europaeus*, *Crataegus monogyna*, *Prunus avium*, *Ribes uva-crispa*, *Rosa canina*, *Sambucus nigra*, *Rhamnus catharica*, *Carpinus betulus*, *Sorbus aria* var. *cretica*. Under køreturen forandredes landskabet og de dyrkede marker skiftede karakter. Vi så vinmarker og frugtplantager, bl.a. abrikosplantager.

I Brno blev vi meget venligt vist rundt i den botaniske have og arboret på trods af, at vi kom mange timer efter lukketid. Haven gav et meget velplejet indtryk. Der var også tydeligt, at vi var kommet til et varmere klima. En stor blomstrende *Paliurus spina-Christi* gjorde indtryk, *Cistus* var begyndt at blomstre. Man gør meget ud af forskellige stenbede og stenvure.

Der er mange arter og sorter af *Cotoneaster*-slægten. *Quercus ilex*, *Pinus aristata*, *Pinus bungeana*, *Ostrya* var nogle arter, vi så.

På overgangen fra Tjekkiet til Slovakiet og derefter er jordbunden på flodsletten god, og her så vi store flotte *Fraxinus angustifolia*, *Eleagnus angustifolia*, *Salix fragilis* og mistelten på eg, ask og gråpoppel. Der er også store områder med plantet nåleskov, hvoraf en del var brændt i 1992.

Bratislava, som vi kun nåede at se fra bussen, gav et grønt indtryk. Der er mange store eksemplarer af *Celtis australis*, *Ailanthus altissima*, *Robinia*, *Populus canescens*, *P. alba* 'Bolleana', *Acer pseudoplatanus*, *Salix alba*, *Sophora*, *Koelreuteria*, *Catalpa* og *Juglans nigra*. Lidt nyere alleer af *Sophora*, *Celtis*, *Morus alba*, *Fraxinus excelsior* 'Globosa', *Acer negundo*, men påfaldende lidt lindetræer. Bytræerne så meget sunde ud.

Den 17. juni var formiddagen afsat til Arboretum Mlynany. På vejen fra Bratislava så vi mange store *Robinia*, *Juglans regia*, *Gleditsia* samt den lille, urteagtige *Sambucus edulis*. Vi blev modtaget og vist rundt af prof. I. Tomasko. Arboretet blev grundlagt af en privat mand i 1892 med det formål at opbygge en samling af stedsegrønne, træagtige planter, som kunne trives på stedet. Samlingen blev etableret i en skov af *Quercus cerris*, som der var enkelte store eksemplarer tilbage af. Efter mange år med meget dårlig økonomi, blev forholdene bedre for Arboretum Mlynany efter 1951, da stedet blev en forskningsinstitution. I dag rummer institutionen 6 afdelinger indenfor dendrobiologien. Den gamle, oprindelige del af arboretet er stadig meget stedsegrøn. I bunden vokser mange *Prunus laurocerasus* 'Schipkaensis' og *P. l.* 'Zabeliana', *Ilex aquifolium*, *I. opaca*, *I. x altaclarensis*, *I. pernyi*, *Mahonia aquifolium*, *M. repens*, *M. bealei*, stedsegrønne *Berberis*, stedsegrønne *Viburnum*-arter og krydsninger, 4-5 m høje *Phyllostachys viridi-glaucescens* og andre bambus, stor *Poncirus*, *Buxus sempervirens* og *B. microphylla*. Forskellige stedsegrønne ege, bl.a. *Quercus ilex*, *Quercus x hispanica* 'Lucombeana', *Q. pubescens* 'Migazziana' og *Q. infectoria* er plantet sammen med mange store *Abies*, *Picea* og *Pinus*. I senere tid har man etableret en østasiatisk, en nordamerikansk og en koreansk afdeling. Her så vi bl.a. *Acer buergerianum*, *Betula maximowicziana*, *Pinus armandii*, *Styrax hemsleyana*, *S. corymbosa*, *Fontanesia*, *Rhus punjabensis*, *Fraxinus tomentosa*, *Diospyrus lotus* og *Brussonettia papyrifera*.

På vej mod vores overnatningssted i Banska Bystrica kørte vi igennem skove med *Quercus robur* og *Q. cerris* med bunden dækket af flitteraks og nogle steder med *Asarum europaeum*. I

Banska Bystrica var det gennemgående gadetræ *Acer platanoides* 'Globosum'. Byen var omgivet af blandet løvskov med *Fagus sylvatica*, *Acer campestre* og *Tilia*.

Den 18. juni besøgte vi Arboretum Borova Hora, som er en del af det Tekniske Universitet i Zvolen. Det 50 ha store arboret har bl.a. en stor samling af i Slovakiet naturligt forekommende træagtige planter med deres mere eller mindre mærkelige morfologiske og økologiske former. Arboretets direktør ing. Juraj Labanc viste os rundt. Der er mange forskellige former af *Picea abies*, mange af samme slags er plantet, hvilket giver en sjov virkning. Der er også mange former af *Sorbus aucuparia*, *Quercus robur*, *Corylus avellana*, *Betula pendula* m.fl. Desuden er der en stor rosensamling, som vi ikke så. Arboretet er placeret smukt med en fantastisk udsigt. Træerne er plantet med god plads, hvilket giver bundvegetationen, blomsterengen, meget fine vilkår. Vi fandt mange forskellige urter bl.a. *Salvia*, *Centaurea*, *Dianthus*, *Trifolium* og *Lilium martagon*.

Tæt ved ligger Arboretum Kysihybel, som er et lille forstarboret på 8 ha. Arboretet var anlagt ca. 1900 og omfattede ca. 300 taxa. Der er mange store pragtfulde træer bl.a. *Chamaecyparis pisifera*, *Picea engelmannii*, *P. pungens*, *P. orientalis*, pænt eksemplar af *P. abies* 'Virgata', *P. rubens*, *Pinus strobiformis*, *P. ponderosa*, *P. rigida*, 25 m høj *P. banksiana*, ca. 40 m. høje *Pseudotsuga*, *Abies cilicica*, med store lysegrønne nåle, *Ulmus laevis*, *Phellodendron amurense*, *P. sacchalinense* og meget mere.

Landskabet i denne del af Slovakiet er meget smukt. Forbjergene af Tatra er dækket af skov dels vildtvoksende løvskov med enkelte nåltræer, men også meget velplejede, plantede nåleskove. Vi så nogle eksempler, på hvordan fældningen af træerne foregik på de stejle skråninger. I landsbyerne så vi nydelige køkkenhaver til hvert hus. Alt virkede meget frodigt.

Vi kørte nordpå og så flere bjerge med blandet skov af *Tilia*, *Pinus silvestris*, *Carpinus betulus*, *Quercus* og *Betula*. Det mest almindelige træ ved vandløbene var *Salix fragilis*. Urtevegetationen i de overdådige blomsterenge var meget spændende bl.a. gul *Digitalis*, *Aruncus dioicus* og *Cirsium* i store mængder.

Vi kørte igen ind i Tjekkiet og kom til Ostrava tæt ved den polske grænse, hvor vi overnattede. Byen var præget af forurenende industri og luften virkede usund.

Den 19. juni. Ikke så langt fra Ostrava ligger Arboretet Novy Dvur, som blev det sidste arboret vi så på vores tur. Her fik vi en meget inspirerende rundvisning af Tomas Pes. Arboretet blev grundlagt af en hesteopdrætter og havde haft en omskiftelig tilværelse indtil det blev en del af museet i Opava. Den gamle del indholder foruden mange store træer *Rhododendron*-, *Calluna*- og *Cytisuscultivarer*. Her er *Cedrus* og *Quercus imbricaria*, *Juniperus conferta*, *Dipteronia*, *Eucommia ulmoides*, *Oxydendrum arboreum*, *Acer shirasawanum*. Det første europæiske eksemplar af *Microbiota* befinder sig her. I planteskoleområdet fortalte og viste Tomas Pes arbejdet med genkonservering af forskellige vilde tjekkiske planter. Et godt eksempel var *Myricaria germanica*, som var blevet truet på grund af regulering af vandløb, men som man havde reddet fra udryddelse og nu havde planter klar til udplantning igen.

Den nye del af arboretet var opdelt geografisk og her så vi bl.a. mange forskellige *Betula* (Tomas Pes speciale), *Cercis canadensis*, *Juniperus oblonga*, *Picea likiangensis*, forskellige *Genista* og *Salix*. I hele arboretet stod mange af de oprindelige *Pinus silvestris*, som var meget høje og pæne. *Picea sitchensis* var tydeligt prægede af det kontinentale klima og så ikke særlig godt ud.

Efter picnic i skoven kørte vi mod Prag. Undervejs så vi en meget skiftende natur. I begyndelsen de høje bjerge mod Polen og senere det mere flade landbrugsareal da vi nærmede os Prag.

Afslutningsvis kan nævnes at:

Vi så mange arboreter, men der var ingen gentagelser, alle var specielle på hver sin måde. Vi blev godt modtaget alle steder. Plejeniveauet var højt på trods af arbejdskraftmangel.

Ulla Wicksell